

Erfaren skolpersonal = god krisberedskap?

En kvalitativ studie om erfaren skolpersonals uppfattningar av sin krisberedskap

Henry Alexander Waltzer

Magisteravhandling i pedagogik

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Åbo Akademi

Vasa, 2022

Abstrakt

Författare	Årtal
Waltzer Henry Alexander	2022
Arbetets titel	
Erfaren skolpersonal = god krisberedskap? - En kvalitativ studie om erfaren skolpersonals uppfattningar av deras krisberedskap	
Opublicerad avhandling för magisterexamen i pedagogik	Sidantal (tot.)
Vasa: Åbo Akademi. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier	49
<p>Under en vanlig skoldag kan det ske en akut kris nästan när som helst. En akut kris kan vara t.ex. dödsfall, trafikolycka, brand eller att någon skadar sig allvarligt ute på rasten. På grund av att en akut kris är en händelse som sker plötsligt och att de eller hen som är inblandade lider av det som hänt behöver skolans personal ha en god krisberedskap. Genom att skolans personal har en god krisberedskap kan de hjälpa eleverna när en akut kris sker och ge det nödvändiga stödet åt eleverna före utomstående hjälp kommer till skolan. (Utbildningsstyrelsen, u.å-b).</p> <p>Syftet med min avhandling är att undersöka erfaren skolpersonals uppfattningar av sin krisberedskap i skolan. Utgående från syftet har följande forskningsfrågor formats:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin kunskap om skolans krisplan? 2. Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin beredskap att hantera en akut kris i skolan? 3. Hur involverad anser sig erfaren skolpersonal vara i arbete med skolans krisplan? <p>Avhandlingens forskningsmetod är kvalitativ med en fenomenografisk ansats. Datainsamlingsmetoden som användes var semi-strukturerad intervju, och i dem deltog sex informanter från Nyland. Informanterna hade arbetat vid samma skola minst fem år och de kunde vara vem som helst från skolpersonalen förutom rektorn.</p> <p>Den erfarna skolpersonalen i undersökningen har för det mesta en väldigt god krisberedskap. De lyfter upp hur deras krisberedskap har blivit bättre genom åren och genom att de själva har varit med om akuta kriser i deras skola. Skolans system inom krisarbete påverkar hur personalen är medvetna om skolans krisplan och krisarbete vid olika akuta kriser.</p> <p>Slutsatsen till undersökningen är att erfaren skolpersonals krisberedskap påverkas av vad de är med om i sin karriär. Har skolan en god krisgrupp och är aktiva inom förebyggande krisarbete främjar det all personals krisberedskap för kommande akuta kriser.</p>	
Sökord / indexord	
Krisberedskap, Krisplan, Erfaren skolpersonal, Akut kris, Kriisuisuunnitelma,	

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och forskningsfrågor	6
2. Teori	7
2.1 Begreppsdefinition av kris	7
2.1.1 Akuta kriser	8
2.2 Krisreaktioner	9
2.3 Krisplanen	10
2.3.1 Övningar och utbildningar	11
2.4 Skolans krisgrupp	12
2.5 Stöd från andra aktörer	13
3. Metod	15
3.1 Syfte och forskningsfrågor	15
3.2 Val av metod och ansats	15
3.2.1 Datainsamling.....	16
3.2.2 Val av informanter och genomförande	17
3.3 Analysförfarande	20
3.4 Tillförlitlighet och trovärdighet	20
3.5 Etiska aspekter	21
4 Resultat	23
4.1 Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin kunskap om skolans krisplan?	23
4.1.1 Erfaren skolpersonals kännedom om sin skolas krisplan.	23
4.1.2 Erfaren skolpersonals medvetenhet om innehållet och användning av skolans krisplan ...	24
4.1.3 Erfaren skolpersonals egen uppdatering om skolans krisplan	24
4.2 Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin beredskap att hantera en akut kris i skolan?	26
4.2.1 Erfaren skolpersonals beskrivning av en akut kris i skolan	26
4.2.2 Erfaren skolpersonals beskrivning om deras och skolans beredskap att hantera en akut kris i skolan.....	27
4.2.3 Övningar och utbildningar i skolan gällande kriser	30
4.3 Hur involverad anser sig erfaren skolpersonal vara i arbete med skolans krisplan?	32
4.3.1 Erfaren skolpersonals uppfattning om organisering av arbete av krisplanen och krishantering i skolan	33
4.3.2 Erfaren skolpersonals egen involvering i arbete med skolans krisplan	34

5. Diskussion	37
5.1 Resultatdiskussion	37
5.2 Metoddiskussion	40
5.3 Förslag på fortsatt forskning	42
Litteraturförteckning	43

1. Inledning

I detta kapitel berättar jag om bakgrunden till undersökningen, samt presenterar avhandlingens syfte och forskningsfrågor.

1.1 Bakgrund

Under de senaste åren har vi varit med om covid-19-pandemin och det har orsakat en längre kris hos individer, i skolan och i samhället. I början av 2022 har det uppkommit en ny kris och det är kriget i Ukraina. Hur än vi försöker leva kan det när som helst uppstå en kris som måste hanteras.

Denna avhandling fokuserar mera på akuta kriser än långvariga kriser som exempelvis pandemi eller krig i länder nära Finland. Utbildningsstyrelsen (u.å.-a) tar upp flera exempel på akuta kriser som: brand i skolan, en elevs eller personals dödsfall, trafikolycka, våld eller hot mot skolan och grov mobbning. Orsaken till att jag fokuserar mera på akuta kriser är att det oftare uppstår akuta kriser som elever och personal blir drabbade av, än större kriser som drabbar hela samhället.

När det inträffar en kris är det viktigt att det finns personal som har en god krisberedskap. Följden av att eleverna inte får ett tillräckligt gott stöd eller att stödet inte hjälper kan bli posttraumatisk stress (Broberg m.fl., 2015). Det är dock inte enbart eleverna som behöver stöd vid en kris utan även personalen påverkas psykiskt. Personalen har väldigt stort ansvar och får automatiskt mer ansvar i krissituationer. När skolan planerar eftervård är det viktigt att inte lämna allt hos den egna personalen utan ta extra stöd utifrån. Det extra stödet kan vara i form av andra skolors personal, barn- och ungdomspsykiatri eller experter i krissituationer. (Utbildningsstyrelsen, u.å.-b)

Det har tidigare gjorts en undersökning inom krisberedskap som behandlar lärares och rektorers uppfattningar om krisberedskap. Resultatet i den undersökningen var att nyblivna lärare och rektorer uppfattade skolans krisberedskap som bristande, men att skolan ändå klarar av en krissituation (Sjöberg, 2019). Raundalen, Schultz och Lindelöf (2007) har forskat om skolors krisberedskap. Resultatet visar att ledare och rektorer ansåg att deras skolas krisberedskap var på en god nivå, medan många av lärarna inte direkt kunde ange att de litade på skolan och flera

av dem visste inte om skolans krisplan. I de skolor som var med i undersökningen kommer det fram att många av lärarna har en svag kunskap om hur krisplanen uppdateras och hur arbetet kring kriser är uppbyggt i deras skola (Raundalen m.fl., 2007).

Detta gav mig idén att undersöka hur erfaren skolpersonal uppfattar sin krisberedskap. För att få en bredare uppfattning av krisberedskap är kriterierna att personalen måste ha arbetat minst fem år i samma skola och att rektorer inte är med i undersökningen. Resultatet av den tidigare undersökningen gjorde mig intresserad av att ta reda på om det finns en skillnad mellan ny och erfaren skolpersonal, samt mellan lärare och övrig skolpersonal. I båda undersökningarna kommer det inte fram hur hela skolpersonalens krisberedskap är. Utgående från dessa studier motiverar jag mitt val av undersökning för att få en bredare inblick i hur krisberedskapen är i skolor.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Mitt syfte är att undersöka erfaren skolpersonals uppfattningar av sin krisberedskap i skolan. Utgående från syftet har följande forskningsfrågor formulerats:

1. Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin kunskap om skolans krisplan?
2. Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin beredskap att hantera en akut kris i skolan?
3. Hur involverad anser sig erfaren skolpersonal vara i arbete med skolans krisplan?

2. Teori

I detta kapitel presenteras teorin för avhandlingen. Begreppet kris definieras, vad en akut kris är i skolsammanhang och hur elever kan reagera på en akut kris diskuteras. Krisplanen, krisgruppen och hurdant stöd skolor kan få av andra aktörer presenteras avslutningsvis.

2.1 Begreppsdefinition av kris

Nationalencyklopedin beskriver ordet kris: ”psykologisk kris, svår situation, reaktionen på en livssituation där individens tidigare erfarenheter inte är tillräckliga för att hen ska kunna bemästra situationen utan ett betydande psykiskt lidande” och delar begreppet kris i två olika delar. De två delarna är: traumatiska kriser samt livs- och utvecklingskriser. När något plågsamt eller sorgligt händer en person vilket hen inte är beredd på och som påverkar hens liv kallas det en traumatisk kris. En traumatisk kris handlar ofta om situationer som dödsfall, allvarlig trafikolycka eller hot. Livs- och utvecklingskriser är kriser som brukar vara situationer som tillhör livet och en viss fas av livet, fastän dessa situationer känns tunga och svåra. Exempel på sådana situationer är att vara i puberteten, köpa hus, gifta sig eller få barn. (Nationalencyklopedin, 2022.)

Utbildningsstyrelsen (u.å.-a) skriver om livskriser som något som händer under en längre period i ens liv. Livskriser berör inte alla men det kan handla om exempelvis långvarig mobbning, bråk i hemmet eller allvarlig kronisk sjukdom. En livskris i detta sammanhang drabbar en person länge och följer vissa mönster, till skillnad från ordet kris som är någon händelse som inträffar oväntat under dagen. (Utbildningsstyrelsen, u.å.-a.)

Raundalen m.fl. (2007) lyfter upp vikten av att använda rätt begrepp för rätt händelse. Stress är en händelse som är jobbig och mycket otrevlig. Trauma är en händelse när det är något hemskt och väldigt otrevligt som sker. Kris är en händelse i vilken en person behöver utomstående hjälp för att klara av händelsen. Raundalen m.fl. (2007) definierar kris också med att den uppkommer plötsligt och överraskande. Personerna som blir drabbade klarar inte av att hantera situationen på egen hand och kan till och med bli paralyserade. I en krissituation är det vanligt att det känns svårt att hantera situationen, att känna panik och att vara vilsen. Krissituationer som påverkar barn behöver vuxna som stödjer och finns som trygghet där för barnen. (Raundalen m.fl., 2007.)

2.1.1 Akuta kriser

Akuta kriser kännetecknas av att de är händelser som kan inträffa när som helst och orsakar någon smärta, exempelvis kan det vara att en elev täljer sig i handen, en trafikolycka, en explosion i skolan eller ett dödsfall. I en akut kris är det förutsatt att det finns personal eller utomstående krisarbetare som är till hjälp. Det som skiljer en akut kris från en kris med långvarig stress är våra egna skyddsmekanismer i kroppen. När en akut kris sker är tendensen att människan uppfattar väldigt snabbt vad som pågår och snabbt tar in mer information för att kunna gå vidare. Det vill säga att en akut kris är något som händer direkt utan varning och att människan reagerar direkt på det som händer. Alla som är inblandade i händelsen (offer, vittnen och andra utomstående) råkar ut för en mängd information som hjärnan behöver bearbeta. I en akut kris är alla offer som lider psykiskt av det som hänt. (Utbildningsstyrelsen, u.å.-a.)

Utbildningsstyrelsen (u.å.-b) har skrivit råd för hur man ska gå till väga när ett barn råkar ut för en akut kris. Barnet ska få rätt information om vad som har hänt och ska inte behöva få en mängd information som inte stämmer. Barnet ska få veta vad som hänt och få säga vad hen funderar över i anknytning till det som har hänt och om barnet upplevde något av det som hände. Barn behöver få veta vad den ansvariga vuxna vet om händelsen och vuxna ska vara tydliga med vad som sägs för att undvika missuppfattningar hos barn. Om den akuta krisen handlar om ett dödsfall ska den ansvariga vuxna inte jämföra döden med exempelvis att somna eller åka på en resa. Barn ska bli skyddade från att följa medier för mycket och undvika bilder eller ljudeffekter som relaterar till den akuta krisen och som kan påverka deras psyke. Som vuxen är det ett gott råd och en strategi att först senare uppdatera sig med nyheterna. (Utbildningsstyrelsen, u.å.-b.)

Barn ska ges den tid de behöver för att uppfatta vad som har hänt och förstå att det är sant. Barn kan ha flera frågor om vad som hänt och det är viktigt att vara öppen för dem. Den vuxna kan diskutera med barn om händelsen om de själva tar initiativet, oftast kan det vara att det inte blir långa diskussioner. Fastän det kan kännas otrevligt att diskutera vissa händelser behöver den vuxna vara stark och våga diskutera akuta kriser med barn. Barn behöver vuxna och de måste få känna sig trygga. Barn behöver hjälp att hantera en akut kris och barn ska få visa sina känslor och reagera på händelsen. För vuxna är en hantering av en akut kris inte heller lätt och det kan hända att en vuxen öppet visar sina känslor. I sådana fall är det viktigt att barn inte är de som hjälper och tar ansvar för hur en vuxen mår. De får visa medlidande men ska inte få uppgiften att hjälpa den vuxna med hanteringen av det som hänt. (Utbildningsstyrelsen, u.å.-b.)

2.2 Krisreaktioner

Reaktion på en kris kan delas in i fyra olika faser: chockfasen, reaktionsfasen, reparationsfasen och nyorienteringsfasen. Chockfasen är den första fasen och den kan vara upp till några dagar. Det som kännetecknar chockfasen är att det finns svårigheter i att uppfatta det som händer, det kan förekomma obehärskade och kaotiska reaktioner, förtvivlan samt symtom i kroppen som exempelvis illamående, svindel och skakningar. Efter chockfasen kommer reaktionsfasen som kan vara i några månader. Reaktionsfasen kännetecknas av depression, sårbarhet, aggression, sömnsvårigheter, koncentrationssvårigheter, skuld och isolering. Efter reaktionsfasen kommer reparationsfasen som kan vara upp till ett år efter reaktionsfasen. Det som kännetecknar reparationsfasen är att isoleringen tar slut och man vågar planera framtiden. Från reparationsfasen bildas nyorienteringsfasen och nyorienteringsfasen kännetecknas av att man småningom börjar godkänna det som hänt. (Nordblom & Rahm, 1998.)

Raundalen m.fl. (2007) lyfter fram att det är normalt för elever och vuxna att reagera om en kris sker. En krisreaktion hos barn brukar se annorlunda ut än hos vuxna och det sker mera i olika sorters sorgereaktioner. Barn och vuxna sörjer helt på olika sätt, och barn sorgprocess brukar ske i vågor. Detta betyder att barn i en stund kan fundera mycket på vad som hänt och gråta, och i nästa stund skratta och leka som om inget hade hänt. En sådan reaktionsprocess är vanlig för barn, men som vuxen måste man diskutera med barn om deras känslor och tankar. Det är bra att få den förståelsen hos barn att det är normalt att reagera på ett sätt som de gör. En god pedagogik i krissituationer och i barns sorgprocesser handlar om att vara öppen, ha förståelse och kännedom om att elever möjligtvis behöver stöd i sin sorgprocess. (Raundalen m.fl., 2007.)

De vanliga reaktionerna hos barn i sorgprocessen är ångest, känsla av skuld, gråt, koncentrationssvårigheter och ont i kroppen. Hit hör också att barnet söker uppmärksamhet, drar sig tillbaka samt har minnen som uppstår och som känns obehagliga (Raundalen m.fl., 2007). Dyregrov (1990) lyfter fram flera exempel som barn kan ha, som exempelvis att barn kan ha svårt i skolan, längtan (vid dödsfall) och svårt att sova. Raundalen m.fl. (2007) påpekar att som personal i skolan är det viktigt att följa med eleverna i deras sorgprocess. Om en elev avstänger sig från andra eller börjar vara borta från skolan till en följd av en kris måste elevvården kontaktas för att kunna hjälpa eleven som har fastnat i sorgprocessen.

Dyregrov & Nilsson (2007) skriver om hur barn reagerar på dödsfall, och precis som hos vuxna finns det inte bara ett sätt att reagera. Barn har också olika sätt att reagera och det kan skilja sig mycket beroende på barn. När barn får höra att någon har dött kan reaktionerna på nyheten vara chock och tvivel, rädsla och motsägelse, känslöförlamning och apati. Barnet kan helt enkelt fortsätta med den aktiviteten hen höll på med. Oftast är det äldre barn som reagerar med motsägelse till nyheten. De ville inte tro på det som sägs och försöker undvika det tragiska, exempelvis kan de säga ”detta stämmer inte” eller ”sluta ljuga”. Vissa barn kanske inte reagerar direkt med att gråta mycket eller visa andra känslor, och det igen kan förbrylla vuxna. Egentligen är det helt en vanlig reaktion som tillhör chockreaktionen, det handlar om att försöka ta in så lite information åt gången att inte känslorna tar över. Vissa barn kan i sin tur börja gråta direkt de hör om dödsfallet och slutar inte gråta på flera minuter. Apati och känslöförlamning kan hända hos vissa barn och deras reaktion på det som hänt är som att ingenting har hänt. Barn kan ha svårt att förstå att man borde reagera på det som har hänt och det kan bero på att barnet ännu inte har kontroll över sina känslor. Senare kan barnet helt enkelt säga att var är denna person, om de inte setts på länge. Om någon kris händer ett barn och det känns otryggt kan barnet känna sig trygg genom att leva i sina rutiner som inget hade hänt. Detta kan hos vuxna skapa en provokativ reaktion om man väntar sig en annan reaktion hos barnet. (Dyregrov & Nilsson, 2007.)

2.3 Krisplanen

I Finland har det införts krisplaner i skolorna på 1990-talet. Olika regionala krisgrupper bildades i hela Finland för att kunna erbjuda stöd åt människor som drabbades av akuta kriser. Utgående från detta gjorde skolor också sina egna krisplaner och fick stöd av den regionala krisgruppen och av Stakes. Stakes (Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården) var aktiva i Finland från 1 december 1992 till 31 december 2008 (THL, 2014). Stakes hade då startat ett projekt för självmordsförebyggande arbete. Nuförtiden gör skolorna sina krisplaner med hjälp av regionala krisgruppen och skolhälsovården. (Utbildningsstyrelsen, u.å.-a.)

Skolan behöver en krisplan eftersom det inte går att förutspå när en kris sker. Krisplanen ger inte fullt skydd så att en kris inte sker, och den gör inte heller att personalen är konstant färdiga för krishantering. Det som har betydelse är att om personalen i skolan är inlästa i skolans krisplan har personalen en större förmåga att hantera en kris som skett. Krisplanen behöver inte

följas ordagrant, utan den är till för att kunna förbereda personalen för något som kan ske när som helst. (Raundalen m.fl., 2007.)

I Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (hädanefter Glgu, 2014) står det att det ska finnas en plan för att veta hur det ska handlas om en akut kris eller riskfull händelse sker. Krisplanen ska omfatta information om förebyggande arbete, hur akuta kriser hanteras, fördelning av ansvar hos personalen, hur informationen sprids vidare, hur eftervård och psykosocialt stöd organiseras, hur alla i skolan och vårdnadshavarna får del av krisplanen, hur övningar utförs samt hur krisplanen uppdateras. (Utbildningsstyrelsen, 2014.)

En elev dör eller blir allvarligt sjuk, en elevs släkting dör, självmord, personal dör, olyckor i närområdet eller stora olyckor som påverkar skolan, brand och våldsamma händelser eller någon hotar skolan är alla kriser som behöver ha en handlingsplan i krisplanen (Dyregrov, 1997; Raundalen m.fl., 2007). Skolan ska ändå själv tänka ut vilka kriser som kan hända i den egna skolan eller närmiljön. Krisplan och hanteringsplan ska finnas också för att kunna hjälpa till i situationer som inte direkt påverkar skolan. Om en kris sker i samhället har skolan också en betydande roll att hjälpa till att hantera händelsen, och detta underlättas av en god krisplan. (Raundalen m.fl., 2007.)

2.3.1 Övningar och utbildningar

I Glgu (2014) står det att krisplanen ska innehålla hur övningar gällande kriser utförs. För att vara utbildad för en krissituation är det väsentligt att veta vad som ska göras när just den krissituationen sker. Eleverna behöver ha kunskap om vad de ska göra om det brinner i skolan, veta hur de rör sig i skolan, veta var alarmknappar och nödutgångar är och veta hur de agerar när de hör ett visst alarm. Personalen behöver ha samma kunskap som eleverna samt om första hjälpen och de ska öva krisplanen. Genom att öva för kriser främjar det beredskapen att hantera kriser, att samarbeta med andra och snabbt fatta beslut. Genom övning får man dessutom reda på vad som ännu behöver övas, och vilka svagheter och styrkor skolan har. (Skolverket, 2022.)

2.4 Skolans krisgrupp

En skola ska ha en egen krisgrupp, och i den kan ingå rektorn, lärare, vaktmästare och personal från elevvården (Raundalen m.fl. 2007; Dyregrov m.fl., 1997; Utbildningsstyrelsen, u.å.-b). Enligt Raundalen m.fl. (2007) är krisgruppens uppgift att hjälpa rektorn att skriva krisplanen, att uppdatera den med jämna mellanrum och att säkra kvaliteten på krisplanen. Krisgruppen har den centrala rollen när det sker en krissituation i skolan. Det är på krisgruppens ansvar att organisera krishantering i en möjlig krissituation. Raundalen m.fl. (2007) lyfter upp vikten av vaktmästarens roll i krisgruppen. Vaktmästaren känner igen skolans struktur och utrymmen och kan vara till stor nytta vid behov av praktisk arrangering att använda olika utrymmen.

Dyregrov m.fl. (1997) skriver att krisgruppens ska ha kontakt med skolpsykologen, barn- och ungas psykiatri, utomstående psykologer, andra professionella inom psykosocialt arbete och med den lokala församlingen. Krisgruppen ska kategorisera och skriva ner alla möjliga kriser som kan ske i deras skola i samband med uppgörandet av krisplanen. Elevernas adresser och vårdnadshavares telefonnummer ska vara uppdaterade för att kunna ta kontakt om något händer. Krisgruppen ska informera resten av personalen om krisplanen och ange uppgifter och ansvar till personalen om en kris sker. Om en skola har en eller flera skolor nära kan krisgrupperna samarbeta mellan sina krisplaner och hjälpa varandra vid behov om en större kris sker. (Dyregrov m.fl., 1997.)

Enligt Utbildningsstyrelsen (u.å.-b) ska krisgruppen vara mera förberedda än andra för planering och kunna ge psykosocialt stöd om en akut kris sker. Är det en mindre skola kan vaktmästare eller kokerskan vara med i krisgruppen. Det är ett bra val att ta med personal i krisgruppen som känner skolan, känner till barnen och som har intresse av att vara med i krisarbete. Vid den första hanteringen av en akut kris som inträffar i skolan har det ingen betydelse vilken utbildning personalen har. Krisgruppens arbete omfattar allt som berör kriser, och rektorn har alltid huvudansvaret i krisarbete. Rektorn ska ändå inte behöva göra allting när en krissituation uppstår. Vid krissituationer är det nyttigt att ha en person till som hjälper rektorn med att leda personalen. Krisgruppen behöver också utnämna en vice ledare. Personalen som är med i krisgruppen behöver inte vara specialister på kriser, men gruppens medlemmar behöver ha en större kännedom om krishantering än resten av personalen i skolan. Detta beror på att krisgruppens medlemmar inte ska råka ut för nervositet när en krissituation sker, utan i stället hanteras hela krissituationen med skarpsinne från början till slut. (Utbildningsstyrelsen, u.å.-b.)

Utbildningsstyrelsen (u.å.-b) tar upp de viktigaste uppgifterna som krisgruppen ska göra i en skola. De ska planera och skriva en krisplan, uppdatera krisplanen och kritiskt gå igenom den vid behov av förändringar samt ta reda på vem som kan kontaktas utanför skolan för att stödja krishanteringen i skolan. Personalen ska få sitt ansvar vid en kris och det egna ansvaret inom krisgruppen ska fördelas. Dessutom ska personalen bli informerade om krisplanen och få utbildning inom krisarbete. Krisgruppen har ansvar över att ta hand om organisering av arbete kring kriser och vid behov ge direkt psykosocialt stöd. Utöver detta behöver alla i skolan, och vårdnadshavare, ha kännedom om hur man gör i varierande krissituationer och vilken information som ges ut när.

2.5 Stöd från andra aktörer

När en krissituation uppstår kan det hända att personalen och skolan inte klarar av att hantera krissituationen och sina egna uppgifter. Vid krissituationer som behöver mycket kunskap och sakkunnighet kan det vara en god idé att fråga efter stöd från andra aktörer. I krisplanen ska det finnas information om vem skolan kan kontakta för att hjälpa vid krisarbete. Andra aktörers kontaktuppgifter ska vara uppdaterade med telefonnummer och adresser för att lättare ta kontakt och hitta dem. De aktörerna som skrivs ner i krisplanen ska också bli informerade om skolans krisplan innan en kris uppstår. Aktörer som kan vara med i skolan krisplan för att stöda vid en krissituation är: polisen, brandkåren, läkare och församlingen. (Raundalen m.fl., 2007.)

Utbildningsstyrelsen (u.å.-b) tar upp att fastän en skola och personalen skulle klara av en krissituation kan det hända att det är psykiskt tungt och kan ta mycket av skolans resurser att hantera en krissituation på egen hand. För att skolan ska kunna behålla sina rutiner även om en krissituation har uppstått är det ändamålsenligt att fråga efter hjälp utanför skolan. I krisplanen bör det också framkomma vilket stöd personalen behöver vid hantering av en kris och inte enbart fokusera på eleverna. Här kan det tänkas att utomstående aktörer hjälper personalen. Vissa krissituationer kan påverka personalen väldigt starkt och de kan ha svårt att arbeta med sina arbetsuppgifter ordentligt. Därför är det nödvändigt att ha kontakt med andra aktörer eller skolor som kan komma och hjälpa en skola i kris och som inte har lika stark koppling till det som hänt. (Utbildningsstyrelsen, u.å.-b.)

Kyrkostyrelsen (u.å) skriver att om en kris sker är det viktigt att snabbt få tag i någon som kan hjälpa. Det kan vara den lokala församlingen eller någon annan aktör. Om en krishantering inte görs på ett bra sätt kan det leda till större ångest, medan en bra krishantering skapar en god gemenskap inom skolan. Det som församlingen kan hjälpa med är att vara på plats i skolan under krishantering, ha expertis på diskussioner om död och svåra känslor, samarbete med det psykosociala nätverket och ordna sorgeandakt. Sorgeandakten kan också uttryckas icke-konfessionellt. Kyrkostyrelsen (u.å) påpekar också att ”församlingen har beredskap att stöda lokalt och mångprofessionellt skolsamfundet också vid sorg och krissituationer. Det här stödet ges med respekt för olika åskådningar och religioner”. (Kyrkostyrelsen, u.å.)

3. Metod

I detta kapitel presenteras syfte och forskningsfrågorna och metoden, och forskningsansatsen motiveras för avhandlingen. Datainsamlingsmetoden presenteras, därefter val av informanter och genomförande. Avslutningsvis presenteras analysförfarande, tillförlitlighet och trovärdighet samt etiska aspekter.

3.1 Syfte och forskningsfrågor

Mitt syfte är att undersöka erfaren skolpersonals uppfattningar av sin krisberedskap i skolan. Utgående från syftet har följande forskningsfrågor formats:

1. Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin kunskap om skolans krisplan?
2. Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin beredskap att hantera en akut kris i skolan?
3. Hur involverad anser sig erfaren skolpersonal vara i arbete med skolans krisplan?

3.2 Val av metod och ansats

Avhandlingens syfte är att få fram erfaren skolpersonals egna uppfattningar av sin beredskap för kris i skolan. För detta ändamål har jag valt kvalitativ metod med fenomenografisk forskningsansats.

Syftet med kvalitativ metod är att få en större förståelse av fenomenet, medan med kvantitativ metod får man veta hur vanligt fenomenet är (Widerberg, 2002). Det som kännetecknar en kvalitativ undersökning är att man som undersökare är väldigt nära informanterna. När man undersöker kvalitativt strävar man efter att få fram enskilda personers erfarenheter och med detta få en större helhetsbild av fenomenet. Som undersökare ska man försöka förstå hen som blir undersökt och förstå hens tankesätt och perspektiv på livet. (Holme & Solvang, 1991.)

Fenomenografi innebär läran om upplevelser inom fenomen. Detta passar in på min undersökning eftersom jag vill få reda på hur erfaren skolpersonal uppfattar sin krisberedskap. I detta sammanhang blir krisberedskap fenomenet. Inom fenomenografien är tanken att människor har olika uppfattning inom händelser som inträffar. För att inte blanda samman orden

uppfattning och åsikt bör undersökaren skilja mellan uttrycken uppfattning av ett fenomen och uppfattning om ett fenomen. Uppfattningar av något betyder att människan har en uppfattning av ett fenomen och uppfattningar om betyder att människan har en åsikt om ett fenomen. Fenomenografi i undersökning ser ut på följande sätt: först behöver det finnas ett fenomen i en miljö och undersökaren väljer ut en viss aspekt ur fenomenet. Efter det intervjuas informanter om sina uppfattningar av det valda fenomenet, och intervjuerna transkriberas. Till slut analyseras materialet samt kategoriseras och sammanfattas. (Uljens, 1989.)

3.2.1 Datainsamling

I min avhandling har jag valt att använda intervju som datainsamlingsmetod. Det finns olika sätt att intervjua och olika former, som alla har sitt eget mål. En journalistikintervju har som mål att få fram information om händelser i världen, terapeutiska intervjuer försöker förbättra olika situationer hos människor och med forskningsintervju är målet att få nya insikter om fenomen som undersöks. Med en kvalitativ forskningsintervju är målet att förstå ett fenomen utifrån en persons perspektiv och med hens kunskap få en större helhetsbild av fenomenet. Forskningsintervjun är en professionell diskussion där intervjuaren och hen som blir intervjuad utbyter kunskap om ett fenomen av gemensamt intresse. (Kvale, Brinkmann & Torhell, 2014.)

Att intervjua och ha ett vanligt samtal är väldigt lika varandra men ändå olika. Detta leder till att många uppfattar intervjuer som lätta att utföra. Det behövs endast en maskin för att banda in, ett tema och personer som ställer upp. Utan att vara förberedd blir det oftast problem i analyskedet och det uppstår en mängd frågor kring undersökningens mening. En undersökning bidrar oftast inte till ny konkret information om den görs med en intervju utan förberedelser. (Kvale m.fl., 2014.)

I min forskningsintervju är det viktigt att jag inte har en allt för strukturerad intervju. Följden av en strukturerad intervju är att jag styr för mycket och de intervjuade har färre öppna valmöjligheter att svara på mina frågor. Det som är huvudtanken är att de intervjuade ska få känna att de har kontrollen över intervjun och att det är deras erfarenheter och kunskap som är slutresultatet i undersökningen. (Holme & Solvang, 1991.) Det finns ostrukturerade intervjuer som ger möjlighet åt de intervjuade att få styra intervjun, vilket leder till att intervjuaren då endast har en lista på olika allmänna frågor eller teman som följer avhandlingens syfte, och alla intervjuade kan få helt olika uppfattningar av vad som frågas efter (Bryman, 2002). Det som

passar min avhandling och som jag anser att ger bäst resultat för min avhandling är att jag använder en semistrukturerad intervju. I en semistrukturerad intervju har jag valt frågor på förhand men de är ändå formulerade på ett sätt så att de intervjuade har möjlighet att svara hur de själva tänker, och berätta utgående från sina egna erfarenheter. Med en semistrukturerad intervju har jag möjlighet att ställa följdfrågor beroende på om de är sammanhängande med mitt syfte. Ordningsföljden av frågorna kan variera mellan intervjuerna beroende på hur de passar in i intervjusituationen. (Bryman, 2002.)

3.2.2 Val av informanter och genomförande

Syftet med avhandlingen är att få reda på krisberedskapen hos erfaren skolpersonal som arbetar med elever, utgående från personalens egna uppfattningar. Att tolka ordet ”erfaren” kan variera och Nationalencyklopedin (2022) beskriver ordet erfaren som: ”som har långvarigt utövande av ngn (praktisk) verksamhet bakom sig vanl. på ngt spec. område”. I min avhandling tolkar jag erfaren som en person som har arbetat minst fem år. Det andra kriteriet för val av informanter, för att få ett bättre resultat till mitt syfte, är att informanterna måste ha arbetat på samma arbetsplats i minst fem år. Orsaken till detta kriterium är att en person kan vara väldigt erfaren och arbetat i över 15 år med liknande uppgifter, men om hen har bytt arbetsplats nyligen eller ofta kan det påverka kunskapen och erfarenheten av krisberedskapen just i den skolan hen arbetar i nu.

Det finns flera personer med varierande uppgifter i kategorin skolpersonal. Jag har valt att utesluta rektorer och de personer som inte arbetar direkt med elever. Motiveringen till detta är att krisberedskapen hos rektorer har blivit undersökt tidigare, och att övrig skolpersonal som exempelvis städare eller vaktmästare inte passar in i mitt syfte. För att få en större helhetsbild av krisberedskapen får inte alla informanter arbeta i samma skola utan jag intervjuar personal från flera olika skolor. Arbetsuppgifterna hos personalen i de olika skolorna kan variera eller vara desamma.

Jag skrev ett allmänt brev (bilaga 1) som skickades ut till olika rektorer i Nyland. I brevet presenterar jag mig själv och undersökningens syfte, jag skrev om vilka kriterier min undersökning har för de som blir intervjuad, samt hur länge intervjun tar och hur intervjun sker. Trost (2005) skriver om vikten i att i den första kontakten inte presentera alltför mycket utan ge ut endast den nödvändiga informationen av undersökningen. Trost (2005) tar också upp att

ifall intervjun sker i ett senare skede ska det informeras hur länge intervjun tar, och det ska bestämmas hur intervjun sker och när. I brevet fanns en länk till ett Google-formulär där det gick att anmäla sitt intresse. I formuläret fyllde man i eget intresse och kontaktuppgifter. Det gick inte att skicka in svar i formuläret utan att ge sitt samtycke att jag får kontakta personen för undersökningen. Genom att jag endast frågade efter kontaktuppgifter som jag behövde för att säkerställa att informanten passar in på undersökningens kriterier och att jag kunde ta kontakt med informanten, säkerställde jag att jag följde dataskyddsprinciper. Dataombudsmannens byrå (u.å) tar upp att endast de personuppgifter som är nödvändiga ska samlas in. Detta var viktigt för att säkra också den etiska aspekten för undersökningen.

Kvale m.fl. (2014) skriver om att det är svårt att kunna veta hur många informanter som krävs för sin undersökning. Intervjuar man för få informanter kan det bli svårt att komma till ett resultat av skillnader eller få en allmän slutsats. Är det för många informanter är det svårt att gå in i djupet och tolka det materialet från intervjuerna (Kvale m.fl., 2014; Trost, 2010). Trost (2005) tar upp att i en undersökning är ett bra tal med informanter ungefär fyra till åtta informanter. I min undersökning har jag intervjuat sex informanter. Informanternas namn har fingerats och alla har fått ett unisexnamn. Ala-Mettälä (2014) skriver att ett unisexnamn är namn som kan användas för både flickor och pojkar och är inte angivet för ett visst kön. Kvale m.fl. (2014) skriver om att fingera informanternas namn för att skydda dem. Genom att jag använder unisexnamn byter det inte på innebörden av undersökningen (Kvale m.fl., 2014). Jag använder mig av unisexnamn för att det inte spelar roll i denna undersökning vilket kön informanten har och för att ge ett extra skydd för informanternas anonymitet.

Tabell 1

Namn	Erfarenhet i samma skola	Arbetsuppgift
1. Kim	6 år	Skolgångshandledare och lärare
2. Robin	20 år	Skolgångshandledare och lärare
3. Alex	25 år	Ämneslärare
4. Cameron	20 år	Speciallärare
5. Blake	10 år	Skolgångshandledare och lärare
6. Jordan	21 år	Klasslärare

I tabellen presenteras informanterna för undersökningen, samt hur lång erfarenhet de har i samma skola och med vilken eller vilka arbetsuppgifter.

När mina sex informanter hade anmält sitt intresse för min undersökning skickade jag ett personligt mejl till alla, där jag frågade när det passar dem att bli intervjuade. Jag frågade också vilket mötesprogram de föredrar av alternativen Zoom, Google Meets och Microsoft Teams. Jag valde att ha alla intervjuer på distans för att säkra att alla har samma intervjusituation (Trost, 2005). Informanterna fick alla en blankett för att fylla i sitt samtycke för deltagandet av undersökningen. I blanketten fick de information om undersökningen, om var intervjun sker (elektroniskt), information om anonymitet och att behandling av material sker konfidentiellt, och rättigheter som informanten har i undersökningen. De skulle också kryssa i om de deltar i undersökningen frivilligt. Kvale m.fl. (2014) skriver om att informanterna bör veta syftet med undersökningen och informanterna ska ha fria viljan att delta och att de får gå ur undersökningen när som helst.

Till intervjuarna hade jag gjort en intervjuguide. Jag skrev först ner mina forskningsfrågor och en text för att klargöra vad forskningsfrågan innebär. Den texten presenterades alltid för informanten före jag gick över till nästa forskningsfrågas frågor. Till mina tre forskningsfrågor skrev jag ner tre till fyra kategorifrågor som hade följdfrågor beroende på om informanten själv tog upp det jag strävar efter eller inte. Trost (2005) skriver att man ska låta informanten styra intervjun och ta upp i egen ordning det hen vill säga. Med hjälp av färdiga följdfrågor kunde jag säkra att jag inte missar något väsentligt av någons intervju.

Trost (2005) poängterar att efter en eller två intervjuer är det passligt att gå igenom sin intervjuguide. Det kan ske att förändringar behövs göras för att göra intervjuguiden bättre. Jag beslöt mig för att intervju en kollega i testsyfte. Tillsammans diskuterade vi efter testintervjun om ändringar behöver göras, och till sist blev det inga förändringar.

När jag kopplade upp med en informant i Zoom, Meets eller Teams hade vi först en stund vardaglig diskussion för att lätta stämningen, och jag ställde inte direkt konkreta frågor. Trost (2005) poängterar att de första frågorna i en intervju skapar stämningen för resten av intervjun. Informanten kan ha svårare att öppna sig om intervjun börjar på ett alltför allvarligt sätt. Efter att vi hade lite bekantat oss med varandra och vad som händer i skolmiljön gick jag ännu igenom blanketten för samtycke muntligt. Fastän de hade skrivit under blanketten ville jag försäkra att informanten förstod vad de har skrivit under. Alla intervjuer bandades in med hjälp av mötesprogrammets egna inbandningsprogram.

3.3 Analysförfarande

När jag hade intervjuat en informant transkriberade jag intervjun ännu under samma kväll för att ha intervjun i minnet och inte blanda ihop olika intervjuer. Jag transkriberade varje intervju ordagrant och lyssnade på intervjuerna två gånger för att kunna vara säker att jag transkriberade exakt det som hade sagts under intervjun. Efter att alla intervjuer var transkriberade läste jag igenom allas transkribering och tog bort ord och omvandlade talspråk som kunde anknytas till personen, på grund av att det förekom ofta i informantens svar. Av förändringarna förvandlades inte meningen av informantens svar. Trost (2005) påpekar om vikten av att informanterna inte ska vara igenkännbara från deras citat av nära släkt, vänner eller någon annan.

Min analys är en kvalitativ innehållsanalys. Tuomi och Sarajärvi (2018) beskriver fyra olika punkter för att analysera sitt material med innehållsanalys. Först ska det bestämmas vad det är som är intressant i materialet och sedan hållas fast vid det. Den andra punkten är att gå igenom materialet, markera det som hör till det valda intresset. Allt annat material sätts åt sidan från undersökningen, medan det markerade materialet samlas på en och samma plats. Den tredje punkten är att klassificera, göra teman eller kategorisera materialet. Den fjärde är att sammanfatta och redovisa resultatet. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.)

Jag har följt Tuomis & Sarajärvis (2018) fyra punkter för en kvalitativ innehålls. När jag hade transkriberat allt läste jag igenom allt material jag hade och bestämde vad som är intressant i detta material. Jag började sedan markera det material som skulle vara med i analysen och gjorde ett nytt Word-dokument för markerade materialet. Jag hade nu det väsentliga materialet i ett skilt dokument och började hitta olika kategorier som skulle passa in på forskningsfrågorna. Forskningsfrågorna var stommen för analysen och till dem hittade jag på egna underrubriker som fungerade som kategorier i detta fall. Från att jag hade mina forskningsfrågor och underrubriker skrev jag sammanfattningen av materialet, som presenteras i resultatdelen.

3.4 Tillförlitlighet och trovärdighet

Att ha en tillförlitlig undersökning och intervju är ett stort ansvar för undersökaren. Varje informant som blir intervjuad ska bli intervjuad likadant och hela situationen ska inte skilja sig mellan intervjuerna. Detta kan innebära att intervjuerna ska vara antingen fysiskt eller elektroniskt och att den som intervjuar kan tänka på att välja liknande kläder och liknande miljö

för alla intervjuer. För att nå en hög tillförlitlighet ska det strävas till att alla har samma intervjusituation. Vid kvalitativa intervjuer behöver hen som undersöker vara på alerten för att inte säga en fråga fel eller missuppfatta informantens svar. Detta kan leda till att den, eventuellt felaktiga, informationen blir en del av resultatet. Därmed behöver undersökaren också ha fokus på informantens kroppsspråk och förstå informantens beteende och tankesätt. (Trost, 2005.)

Kvale m.fl. (2014) tar upp att kvaliteten vid inspelningen av intervjun ska vara så hög som möjlig för att öka på tillförlitligheten. Genom att använda en bra inspelare underlättar det vid transkriberingen. Vid transkriberingen är det viktigt att lyssna noga och flera gånger vad som har sagts och vara noggrann att det som skrivs ner är det samma som sagts i inspelningen. (Kvale m.fl., 2014.)

3.5 Etiska aspekter

Genom att genomföra en undersökning och skriva sin avhandling fattar man en mängd etiska beslut. En undersökning kan delas i sju olika moment där det bildas etiska frågeställningar. De sju momenten är tematisering, planering, intervjusituation, utskrift, analys, verifiering och rapportering. Dessa moment bildar tillsammans en helhet av en undersökning. I början behöver det tänkas på syftet av undersökningen och dess värde att förnya vår kunskap om ett fenomen. I planeringsskedet ska informanterna ge sitt samtycke för undersökningen, de ska få information om konfidentialiteten, och informanterna ska ha möjlighet att fundera över följder som kan komma av undersökningen. För intervjun är det bra att fundera över att intervjusituationen kan påverka informanterna, vilket kan resultera i exempelvis stress eller skifte av personliga åsikter. Efter intervjun vid transkribering måste texten motsvara informanternas svar. Vid analyskedet är de etiska frågorna att hur mycket på djupet informanternas svar ska analyseras och ifall informanterna ska ha sin egen åsikt om hur svaren ska analyseras. Undersökarens plikt är att säkerställa att kunskapen i undersökningen är rätt och trovärdig så långt det går. Exempel på detta är att undersökaren har intervjuat informanter som passar in på kriterierna för undersökningen. När undersökningen och avhandlingen är klar för publikation blir konfidentialiteten igen aktuell. När avhandlingen kan läsas av vem som helst är frågan vilka följder som kan komma för informanterna och för de personer som själva kan relatera till temat av avhandlingen. (Kvale m.fl., 2014.)

Trost (2005) tar upp vikten av att få samtycke av informanterna. Till detta hör också, i denna undersökning, att ta kontakt med rektorer för skolor om tanken är att intervjua personal från skolan. Det gäller inte endast att få samtycke av informanterna utan också deras ledare. Problemet som kan ske av detta är att ledare tar åt sig makten att välja ut vem som ska delta i intervjun, även om det kan finnas andra personer som egentligen passar in bättre på undersökningens kriterier. Här kan det tänkas att är det etiskt rätt att förneka en människa att delta i en undersökning om det påverkar resultatet för att ledaren vet att det kan ha en negativ effekt på organisationen när resultatet kommer fram?

För att behålla etiken i en undersökning behöver informanterna få veta det nödvändiga för intervjun, d.v.s. vad hela undersökningen handlar om. Det som måste undvikas när informanterna blir informerade är att de får för mycket information som kan påverka deras ställningstagande och svar före intervjun har börjat. Ett bra sätt är att före intervjun säga en del om temat för att försäkra att informanten är på samma spår, och efter intervjun kan man ge lite mer information för då har redan informanten svarat på alla frågor. (Trost, 2005.)

För att säkerställa att informanterna har gett sitt samtycke kan det användas ett intyg som informanten har skrivit under. Informationen i intyget ska vara vem undersökningen är riktad till och vilket syfte den har, vilka risker och sårbarheter det finns i att delta, att informanten har rätt vara med eller tacka nej samt att hen har rätt att hoppa av undersökningen och att få läsa sin egen intervju, att hen förblir anonym och att vem som kan läsa resultatet av undersökningen. (Seidman, 1998.)

I resultatdelen är det viktigt att tänka på om det är nödvändigt att använda direkta citat från intervjun. För att behålla konfidentialiteten får inte citat användas så att en informant i undersökningen kan bli igenkännbar. Det kan hända att en person blir väldigt lätt igenkännbar av sina kollegor om det i undersökningen finns direkta citat från en person, speciellt om hen använder mycket talspråk. Om det finns risk att en informant blir avslöjad på grund av ett citat ska det inte användas i undersökningen. Risken finns alltid att bryta konfidentialiteten med direkta citat, men att byta på formuleringen kan också leda till att det ger en helt annan bild än det som menades med hur informanten uttryckte sig. (Trost, 2005.)

4 Resultat

I detta kapitel redovisar jag resultatet för avhandlingen. I redovisningen har jag använt mig av citat från intervjuerna. Kapitlet är delade i de tre forskningsfrågorna med egna underrubriker.

4.1 Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin kunskap om skolans krisplan?

Första forskningsfrågan är: Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin kunskap om skolans krisplan? Jag delade in resultatet i tre egna underrubriker och sammanfattar resultaten i relation till första forskningsfrågan som sista stycke.

4.1.1 Erfaren skolpersonals kännedom om sin skolas krisplan.

De flesta informanterna anser att deras kännedom om sin skolas krisplan är på en god nivå. Det som påverkar deras kännedom är om de varit med att uppdatera krisplanen. De informanter som inte är med i krisgruppen eller hjälpt med krisplanen har en sämre kännedom om sin skolas krisplan.

Cameron: Jag är alltså själv med i den här krisgruppen så i princip känner jag ganska bra till den.

Jordan: Jag känner till den bra jo med att jag har varit med och gjort den korrekturläst denna så jag kan den liksom till punkt och pricka

Robin: förhållandevis bra (...) men inte tillräckligt bra.

En annan faktor som påverkar informanternas kännedom om skolans krisplan är om de blir tillbedda att läsa igenom den. Informanter som har god kännedom om sin skolas krisplan har fått som uppgift att läsa skolans krisplan. Av informanternas svar kunde det konstateras att endast vissa skolor har ett system där alla i personalen måste läsa krisplanen samt kvittera att de har läst den.

Alex: Jag har läst igenom den varje år och skrivit på den, så att jag tror nog att jag känner till den ganska bra

Jordan: Man kunde läsa det på datorn och så kunde man kvittera de vägarna att man hade läst.

Fem av de sex informanterna visste var deras skolas krisplan befinner sig och två av informanterna beskrev ännu vidare hur de hittar skolans krisplan, fastän de inte blev ombedda.

Cameron: Ja, jag vet att vi har den, både i personalrummet så har vi den också på (...) på två ställen i princip ja.

Blake: Ja, I personalrummet, i ett skåp (...) när man kommer in.

4.1.2 Erfaren skolpersonals medvetenhet om innehållet och användning av skolans krisplan

Informanterna är medvetna vad det står i skolans krisplan och hur de kunde tillämpa materialet som finns i krisplanen. Informanterna kunde beskriva att krisplanen finns där för dem och att det behöver finnas en krisplan om en krissituation sker. Genom att informanterna redan har kännedom om skolans krisplan och vet hur den ska användas behöver den inte tas fram när de är mitt i en krissituation utan de vet redan vad de ska göra.

Alex: Alltså där står ju hur vi ska gå till väga ifall någonting händer och vem som hanterar och leder och så vidare bortåt

Robin: Typ i princip tidigare läste man alltid igenom den varje år och därför hade den så i huvudet. Men där borde ju finnas ganska enkla riktlinjer vad som gäller i en situation.

4.1.3 Erfaren skolpersonals egen uppdatering om skolans krisplan

Skolans eget system med att krisplanen måste läsas och kvitteras på hösten leder till att de flesta informanterna åtminstone en gång per år får en minnesuppdatering av krisplanens innehåll. Oftast sker den egna uppdateringen av krisplanen endast på hösten och krisplanen blir inte läst

under vårterminen. Om det inte är obligatoriskt att läsa igenom krisplanen blir krisplanen inte heller läst under läsårets gång.

Cameron: Inte ofta utan det är nog liksom det numera så här att när den blir uppdaterad på hösten. Då kollar jag igenom den, men jag kollar nog sen inte, jag läser och inte sedan efter det.

Jordan: Vi hade som system här på slutet så att vi läste den. Vi hade till uppgift till ett möte att alltid läsa den och kvittera att vi hade läst den och jag tyckte att det räckte till.

Blake: Jag har inte gjort det på ett tag faktiskt, senaste kanske för ett halvt år sen

Informanterna var inte eniga när det gällde om de själva anser att de uppdaterar sin kunskap gällande skolans krisplan tillräckligt ofta. De informanter med mest erfarenhet i samma skola kunde säga att att läsa igenom krisplanen en gång per år är tillräckligt. En av informanterna poängterar ändå att krisplanen borde läsas regelbundet för att man oftast glömmer någon detalj i en viss situation eller information.

Kim: Nej

Robin: Inte just nu, men att det är något jag måste ta tag i. Jag har ju varit med om en sån situation att jag hade en enorm nytta av att jag har vetat.

Cameron: Säkert skulle vara bra med jämna mellanrum att titta igenom den och läsa, för det är alltid roligt när man läser att man kommer på liksom att är det där har jag inte tänkt på, det där skulle jag kunna tänka på.

Alex: Nog tycker ja nog det

Jordan: Ja, jag tycker det här är ett bra system att det liksom krävs att man läser igenom den en gång per år. På hösten när man börjar igen.

En av de sex informanterna (Kim) medgav att hen inte har nästan någon kunskap om skolans krisplan. I ett tidigare stycke kom det fram att Kim anser att hen inte uppdaterar sig tillräckligt ofta gällande skolans krisplan. Kim är den informanten med minst arbetserfarenhet vid samma skola.

Kim: Jag måste erkänna att jag inte är värst bekant med skolans krisplan.

Kim: Jag har inte kollat igenom krisplanen

Kim: Jag vet faktiskt inte var jag skulle hitta den

Kim: Hur skulle jag använda den? Läs igenom den

Av informanternas svar kan det konstateras att erfaren skolpersonal uppfattar sin kunskap om skolans krisplan som god. De informanter som anser sin beredskap som god gällande skolans krisplan har tagit upp exempel på sina ansvarsområden gällande krisplanen, krissituation som uppstått i skolan och hur skolans system gällande läsning av skolans krisplan har haft en påverkan. Att ha mera arbetserfarenhet vid samma skola har en stor påverkan på den egna krisberedskapen, samt ifall kunskapen gällande skolans krisplan är god eller inte. Är man i samma skola flera år är det vanligt att man i något skede får en ansvarsuppgift som har med säkerheten eller krisarbete att göra. Detta i sin tur leder till att den egna krisberedskapen ökar och är på en god nivå för att man ska kunna tillämpa kunskapen i en krissituation. En skola med ett kvitteringssystem i samband med läsning av krisplanen förstärker skolpersonalens krisberedskap genom att de läser den åtminstone en gång per läsår. En längre arbetserfarenhet vid samma skola kan ändå leda till att man också tröttnar på att läsa samma krisplan varje år, eftersom informationen i krisplanen inte uppdateras radikalt med ny information. Därför vill de flesta med lång arbetserfarenhet enbart läsa den bara en gång på hösten eftersom de redan är så kunniga med tanke på den egna skolans krisplan.

4.2 Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin beredskap att hantera en akut kris i skolan?

Andra forskningsfrågan är: Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin beredskap att hantera en akut kris i skolan? Jag delade in resultatet i tre egna underrubriker och sammanfattar resultaten i relation till andra forskningsfrågan som sista stycke.

4.2.1 Erfaren skolpersonals beskrivning av en akut kris i skolan

En akut kris är något som händer oförväntat och som påverkar skolan eller skoldagen. Akuta krisen som uppstår behöver inte ske i skolan utan även sådant som sker utanför skolan kan

påverka skolgången. Exempel på akuta kriser kan vara brand i skolan, en elevs utbrott som behöver många vuxnas hjälp eller ett dödsfall. Akuta kriser kännetecknas även av att det behövs hjälp direkt när de har uppstått.

Kim: Det är någonting som händer under skoldagen som är allvarligt eller måste inte ha hänt under skoldagen. Kan vara en händelse som har hänt hemma eller något sånt som ändå påverkar skoldagen som kan vara en akut kris.

Cameron: En akut kris kan ju vara till exempel en eldsvåda eller akut kris kan vara att en elev får ett förskräckligt utbrott vilket händer också och det är också en kris eller då kan det vara till exempel ett dödsfall. Det är en akut kris ja.

Även andra länders omständigheter kan påverka skolgången. Blir det krig i ett land nära det egna landet behöver det finnas beredskap för vad som ska göras om kriget sprider sig. Elever funderar varför det finns krig i ett annat land och då behöver personalen vara tillräckligt medvetna och kunniga för att kunna diskutera situationen med eleverna.

Alex: Nu har vi ju den stora krisen i Ukraina på gång och det diskuteras hur vi ska ta upp det och vem ska ta upp det och vadå.

Blake: Akut kris, nu är läget ostabil. Folk funderar på kriget (...) så är vi beredda ifall det blir krig. Så vet vi vart vi ska ta vägen och vi är beredda på att skydda oss så bra som möjligt.

4.2.2 Erfaren skolpersonals beskrivning om deras och skolans beredskap att hantera en akut kris i skolan

De flesta av informanterna anser sin egen beredskap att vara på en bra nivå. Erfarenhet har igen en stor betydelse och detta påverkar om krisberedskapen är god. Informanterna som har en lång erfarenhet har varit med om krissituationer som påverkat deras krisberedskap. En kortare erfarenhet kan betyda att man inte har varit med om en krissituation, detta påverkar också krisberedskapen. I sådana fall får man inte lära sig av en riktig situation utan det är enbart teoretisk kunskap som man får av skolans krisplan och av krisövningar.

Cameron: Jag är ganska införstådd liksom just med säkerheten och vad man ska göra om det händer någonting i fråga liksom om såna grejer om det sku vara akut hot utifrån eller svåra

eller något sånt. Sen tycker jag nog att också så där någon annan kris liksom så är jag nog ganska väl förberedd och vet nog vem jag ska kontakta.

Jordan: Min beredskap är nog bra. Jag har ju som sagt, det har varit kris genom åren och jag tycker att jag alltid har klarat de bra

Robin: Jag tror att jag har ganska bra beredskap för det. Delvis för att jag känner både huset och barnen och jag känner till de här om de nu händer någonting konkret så jag vet hur man räddar sig ut och hur man kommer in och såna saker och jag vet hur man får tag på rätt människor eller dem som jag tror att är de rätta människorna.

Kim: Jaa no ja har lite gått igenom där med när jag har studerat på universitet har vi nog gått igenom lite men ja sku nog säga att den är ganska bristfällig sist och slutligen. Det beror på vad det sku vara för kris. Sku de vara att jag ska ringa till 112 sku ja klara de, men sen efteråt att kunna diskutera och allt är saker som jag inte ha så mycket erfarenhet av.

En av informanterna tar upp att när en kris uppstår i skolan är det vår skyldighet som vuxna att ta ansvaret för att eleverna ska känna sig säkra i vilken situation som helst. Vuxna ska försöka sitt yttersta att inte visa sin panik åt eleverna.

Jordan: Det är jag har en sån här mode som jag går in i när det händer saker sen blir jag nervös efteråt. Men det har att göra med det där att när man har barn på sitt ansvar så måste man vara vuxen och då kan man inte börja släppa sig hysterisk oberoende vad det är utan då måste man vara vuxen.

Informanterna tar upp att de tror på att den egna skolan krisberedskap är god. En stor del av personalen i skolan upplever sig kunna hantera en akut kris på ett rätt sätt. Detta beror på att skolan har ett system för att lära sig om krisarbete. Det kan handla om att läsa krisplanen, ha möten gällande kriser, övningar och kontakt med utomstående aktörer för att dela kunskap gällande kriser.

Alex: Skolan är nog mycket beredd för det, det uppdateras hela tiden och de har möten och de har ansvariga personer, säkerhetsansvariga, rektorn och så vidare bortåt och så varje år har vi kontakt med brandverket och polisen och så vidare bortåt. Vi har nära kontakt med dem, så vi är nog beredda.

Blake: Stor del av personalstyrkan skulle vara beredda på det.

Kim: Vi har ändå ganska erfaren skolpersonal i byggnaden så jag tror det finns ganska många som ändå kan hantera det på ett korrekt sätt enligt skolans krisplan.

I en skola finns det oftast många i personalen och alla är olika. Detta kan leda till att en del i personalen inte är kapabla att hantera en akut kris. Många kan låsa sig när en krissituation uppstår och de vet inte alls vad de ska göra.

Robin: Men sen tror jag att det finns också en del som är i ordentlig grå-zon och inte har någon aning.

Jordan: Sen spelar ju personlighet lite in där också tror jag. Vissa tar det lugnare än andra, det är bara så. Men jag tror man kan öva upp det.

Personalstorleken har en stor roll när det handlar om skolans krisberedskap. Vissa av informanterna lyfter upp att det inte finns tillräckligt med personal är det svårare att hantera en akut kris och om det är en stor skola är det svårare att alla i personalen får samma information när en akut kris sker.

Cameron: Kriser som händer med det här med eleverna, just att de får ett raseriutbrott. Vi har ibland haft jätte många timmar långa det för många vuxna, så det här att det kanske liksom. Jag tänker att det kanske skulle behövas lite mera resurser ibland kanske ändå att ta hand om sånt som händer. Kanske ibland svårt att känna att få allting och att den att löpa smidigt och ordna allting så att ja. Resursmässigt kan det ibland vara ganska utmanande.

Cameron: 500 elever och liksom ganska stor skolbyggnad att sen så då kan det ibland hända att det händer någonting liksom också våra lågstadie-elever. Exempel kan vara helt i andra ändan av den här skolbyggnaden, men är långt ifrån, liksom var vi andra lågstadielärare finns och ibland hade sen hänt att det hänt något där och det blir lite svårare sen att lösgöra sig. För att avstånden är så stora.

Jordan: I en mindre skola får du ut informationen så mycket enklare och tala om det sitter lärare mot att vi är liksom 30 lärare som behöver veta, plus att det är lättare att få tre lärare och liksom följa samma röda tråd än att få 30 lärare att göra det så kan det hända att man tampas lite olika så blir det lite sån hänt.

4.2.3 Övningar och utbildningar i skolan gällande kriser

I skolor är den vanligaste övningen utrymning. Vid en utrymningsövning handlar det mestadels om övningar för brand i skolan. Personalen och eleverna behöver veta vad de ska göra om det börjar brinna. På den senaste tiden har skolor också börjat öva på inrymning. Oftast handlar inrymningsövning om att någon hotar skolan och att alla måste vara inlåsta för att undvika kontakt med personen som hotar. När övningarna genomförs är eleverna och personalen medvetna att det kommer att ske en viss tidpunkt under dagen. Detta leder till att eleverna och personalen redan är mentalt färdiga för vad som kommer att ske och hur de borde göra vid alarmet. Skolor behöver pröva på att ha en övning där eleverna och personalen inte är lika mycket kontrollerade för att kunna öva upp för en riktig krissituation. När det börjar brinna eller när någon hotar skolan är nämligen alla elever sällan vid sin pulpet.

Blake: Bland annat brandövningar och vi har övat oss om det är hotfullt utanför hur vi hanterar det.

Robin: Vi har haft i år brandövning och vi kommer att ha en inrymningsövning också och sen ska vi ännu till ha en ny utrymning som blir på eftermiddagen. För att alla övningar vi har haft är då när alla sitter ner i sitt eget klassrum och läraren i sitt eget klassrum och alla är förberedda med skorna på. Men vi kommer att ha en på eftermiddagen var det är människor överallt i olika grupper och det har jag efterlyst jätte länge och tycker att det skulle vara bra.

I en av skolorna har de säkerhetsvandringar för att uppdatera personalen och eleverna. På en säkerhetsvandring får eleverna information om exempelvis kontaktuppgifter, brandalarm och hur de ska röra sig om det brinner i skolan. Genom att ha säkerhetsvandringar i skolan främjas kännedomen av skolbyggnaden. I en krissituation kan detta vara avgörande om man har kännedom om sin egen skola för att veta var alarmknappar eller nödutgångarna finns.

Cameron: Sen liksom har vi också sån häna säkerhetsvandringar både för personalen och sen får eleverna också att alla elever ska gå en säkerhetsvandring och lite bekanta sig med säkerheten i huset.

Genom att ha övningar och utbildningar gällande krishantering anser informanterna att det har främjat deras krisberedskap. Finns det inga övningar eller utbildningar för personalen lider den

egna krisberedskapen av det. Övningarna och utbildningarna ger personalen en påminnelse om hur man agerar vid en viss krissituation. Med övning realiseras vad som fungerar i skolan vad som inte fungerar i skolan. Efter en övning kan skolan utreda vad de måste ändra för att allt ska löpa smidigt exempelvis om det brinner i skolan.

Robin: Jätte mycket, man märker direkt saker som inte fungerar och man märker och ser hur man ska göra. Jag tycker det är otroligt viktigt.

Jordan: Det är nog viktigt. Det är nog för det är därifrån man får den där säkerheten så att man kan hålla sig lugn sen när det på riktigt händer någonting fast det inte händer just det man övar men som kommer in i denna "moden" så den är nog, den är nog viktig.

Kim: Det leder fram till det jag svarade tidigare att den är bristfällig, min egen krisberedskap.

Informanterna lyfter fram att det behövs mera övningar och utbildningar när det handlar om kris. I detta fall handlar det också om att skolan behöver ha övningar regelbundet för att uppfriska minnet och hur man agerar i olika situationer. Det skiljer sig mellan skolan vad som behöver övas mera eller få en djupare utbildning om. Lämnas någon övning eller utbildning bort kan det påverka dem som är nya i personalen. Skolans personal förnyas sig konstant och då är det ett bra system för de nya att lära sig hur man hanterar en krissituation i den skolan.

Alex: Jag tror att det skulle vara bra att det skulle vara regelbundet av den enkla anledningen att vi byter ju ut lärare och det kommer in nya unga lärare ganska ofta och de är kanske mera ovana vid sånhäna saker. Att när du har gått tillräckligt många så börjar det finnas i dig hur du ska hantera saker och ting. Vi har väldigt mycket nya lärare nu och visst borde det finnas, jag tycker mycket av utbildningssaker borde finnas med någon sorts regelbundenhet om det är nu vart femte år, var tredje år eller hur det nu sen är.

Kim: Man borde ha var man beskriver först av allt, borde man hitta det där dokumentet att det skulle vara lätt tillgängligt och att alla skulle veta var det finns och sen andra saken är då att man går igenom olika scenarion att hur man skulle hantera det både själva scenariot och efteråt.

En viktig aspekt inom övningar och utbildningar är första hjälpen. Den vanligaste krisen som inträffar i en skola är att någon skadar sig. Då måste det finnas personal som kan första hjälpen.

I skolor vore det bra om så många som möjligt inom personalen har gått kurs i första hjälpen. Det viktiga i en situation där en elev skadar sig allvarligt är att veta vad som behöver göras, och känns det obehagligt eller svårt för en själv måste man be om hjälp.

Jordan: Sen tycker jag första hjälpen. Den är den andra så att man inte tappar koncepterna om en elev börjar blöda eller så därför då blir det så mycket större grej av det. Eller om någon bryter armen eller så där och vet man med sig att man inte klarar så behöver man ju gå därifrån och låta någon annan sköta situationen. Man kan ju ha obehag för sådant att det liksom inte går att vara där. Det vanligast som händer är att någon skadar sig. Det är den vanligaste krisen.

Cameron: Sen kanske just också så tror jag att det skulle vara jättebra, till exempel just att om det händer någon olycka att flera skulle gå den här första hjälpen kurs och inte bara man går vart tionde år ungefär man skulle få det lite oftare, det skulle vara säkert bra.

Erfaren skolpersonal uppfattar sin beredskap att hantera en akut kris i skolan som god. Informanterna anser att en akut kris är en händelse som händer oförutsägbart, det behövs hjälp i situationen och det kan hända i skolan eller utanför, men påverkar skolvardagen. En stor del som påverkar den egna krisberedskapen är erfarenhet inom yrket. De informanter som hade mera arbetserfarenhet var mest beredda att hantera en akut kris. Hur skolan genomför övningar och utbildningar har en stor betydelse på krisberedskapen. Fastän man har en lång arbetserfarenhet kommer det fram att övningar och utbildningar är en väsentlig del för att ha en god krisberedskap.

4.3 Hur involverad anser sig erfaren skolpersonal vara i arbete med skolans krisplan?

Tredje forskningsfrågan är: Hur involverad anser sig erfaren skolpersonal vara i arbete med skolans krisplan? Jag delade in resultatet i två egna underrubriker och sammanfattar resultaten i relation till tredje forskningsfrågan som sista stycke.

4.3.1 Erfaren skolpersonals uppfattning om organisering av arbete av krisplanen och krishantering i skolan

Ansvar för skolans krisplan och krishantering ligger på skolans krisgrupp eller ledningsgrupp. När krisplanen blir skriven eller uppdaterad måste det finnas vissa riktlinjer som krisgruppen följer, och som är bestämda i läroplanen. De som hör till krisgruppen är oftast rektorn, säkerhetsansvariga, vicedirektorn, psykologen, kuratorn, speciallärare och en lärare. Alla informanter har kännedom över att skolan har en egen krisgrupp.

Jordan: I vår skola gjorde ledningsgruppen krisplanen eller uppdaterade den. Det fanns ett botten som användes av alla skolor och sen fyllde man på och ändrade så att det passar ens egen skola, så den gjordes i ledningsgruppen

Cameron: Vi har alltså en krisgrupp då. Där det här rektorerna hör och sen såklart psykologen och kuratorn och sen faktiskt vi är tre speciallärare varav vi två är med där.

Robin: Det ordnas i samarbete med läroplanen där de byggs upp eller är det egentligen så att tidigare var det så att och nu har vi bytt rektorer så har alla de här tidigare systemen blivit lite flummigare, men jag tror att det görs i samband med det för att det måste ju göras.

Den som har det största ansvaret gällande krissituationer i skolan är rektorn. Det kan bestämmas någon annan att vara krisansvarig, men det är rektorn som fattar de slutliga besluten vid en krissituation. Rektorn får hjälp av den personen som är krisansvarig eller av andra som exempelvis vice rektorn eller säkerhetsansvariga. Fastän rektorn har det största ansvaret finns annan personal med och hjälper vid en krissituation.

Alex: Den som har yttersta ansvaret är rektorn och sen är det ju säkerhetsansvariga som är nästa och sen har vi biträdande rektorn med där och det där jag tror att i det här fallet nu när jag tänker så har den här hen som var förut säkerhetsansvarig.

Robin: Det borde vara den här (...) som är lärare för skolan, är inte helt säker och hen har inte varit länge men hen är intresserad av det och kunnig på.

Cameron: Det är rektorn som alltid är den där ansvariga. Egentligen men att den sen så hur man sedan fördelar alltså det beror sen på att vara det är frågan om. Oftast är ju nog psykologen med på något hörn alltid nästan om det händer något sån kris.

Gällande om resten av skolans personal var medvetna om hur arbete med krisplanen och krishantering är organiserat i skolan, var informanterna osäkra. De tar upp att vissa i personalen är medvetna, men att beroende på storleken av personalen i skolan kan det bli bristfälligt. Här spelar erfarenheten hos personalen en stor roll. Någon i personalen kan ha bristfällig kunskap om hur organiseringen är i skolan på grund av att hen har börjat vid skolan nyligen. Vissa tar upp att många i personalen vet vem de skall vända sig till om det gäller krishantering.

Blake: Vi är en stor personalstyrka och det byts ofta personal inom personalen så jag tror inte alla vet. Att de som varit här lite längre vet det skulle jag säga

Kim: Jag svara tidigare att vi har ganska erfaren personal ändå här i skolan och de är många som vet om de, men jag vet inte hur många är uppdaterade när det gäller det

Robin: Inte övriga personalen jag tror att lärarna känner till det och några få av assistenterna vet, men att nej. Det var tydligare tidigare när man skulle läsa igenom planen och skriva under, men nu är det flummigt.

Cameron: Jag tror att de säkert ganska lätt att fast dom inte kanske komma ihåg att det som hör till krisgrupp, så jag tror att han ganska liksom och så där spontant vänder sig just mot oss som är med där i gruppen. (...) så jag tror att personalen liksom på det sättet liksom vet vem de ska vända sig till.

4.3.2 Erfaren skolpersonals egen involvering i arbete med skolans krisplan

Den egna involveringen inom arbete med skolans krisplan varierar hos informanterna. Det kommer fram att om man inte hade accepterat en ansvarsuppgift som har med krisarbete att göra hade man endast läst krisplanen i början av läsåret. De med lång arbetserfarenhet har haft en ansvarsuppgift och då varit involverade, men när den uppgiften har delegerats till någon annan har de också endast läst krisplanen en gång per år. Ansvarsuppgift inom krisarbete påverkar alltså om man är involverad i arbetet med skolans krisplan.

Kim: Inte alls

Robin: Just nu inte alls, annat än att jag säger till om jag tycker att det är nånting som borde åtgärdas.

Cameron: Jag har inte faktiskt nu varit med och uppdaterade den själv, vilket jag nog har någon varit, men inte nu på den senaste åren. De kanske mer att jag sitter med i gruppen ifall att det skulle behövas. Men jag själv har jag inte uppdaterat den.

Blake: Inte så mycket just nu, när vi inte egentligen har haft så mycket kris, så då har man inte heller varit så involverad i det.

Jordan: Jag var ju nog involverad i och med att jag liksom godkände, uppdatera och läste den och så här men som vanlig lärare utan det här extra så tror jag att jag inte skulle ha varit så involverad i själva uppgörande av den utan bara det där, att man vet var den finns så. Och läsa den då när man får order att göra det för att jag tror kanske att så där.

Hälften av informanterna anser att den egna involveringen i arbetet med skolans krisplan borde förbättras medan den andra hälften är nöjda med hur läget är nu. Det som påverkar att inte vilja vara med i arbetet med skolan krisplan är oftast tidsbrist. Den andra faktorn är att alla personer inte är kapabla att arbeta inom krisfrågor. Vissa har ett genuint intresse att hitta på övningar, utbildningar och uppdatera krisplanen för skolans bästa. Medan det för andra kan vara en omöjlig uppgift att vara med och planera något inom krisarbete.

Robin: Jo, jag tycker om sån hänt arbete jag tycker det är intressant och spännande och jag har någon i tiderna suttit i den där säkerhetsgruppen och varit med på skolning och det var jätte intressant. Det ryms inte riktigt i min dag heller, jag har ganska mycket.

Blake: Inte egentligen

Alex: Nej, alla kan inte rådda i alla soppor. Det måste finnas en viss del, vi är så pass många i vårt lärarkollegium vi kan inte alla var där och rådda.

Cameron: Nej nej, det är en tidsfråga. Jo annars skulle nog kunna vara med, men inte just nu.

När krisplanen blir uppdaterad hade flesta av informanterna kännedom om hur all personal blir informerade om uppdateringen. Tre av informanternas skolor har ett system där de informerar om uppdateringar via ett möte, två har ett system där man meddelar åt personalen att de ska

läsa sig in på uppdateringarna som har kommit och en av informanterna vet inte om krisplanen blivit uppdaterad så länge hen har arbetat i skolan.

Blake: Det tas upp, vi har möten för två olika grupper (...) och sen i lärarmötet.

Alex: Det tas upp på ett lärarmöte och går igenom sen det där krävs det att alla läser igenom den där krisplanen och kvitterar att de har läst den.

Kim: Det stämmer, jag har inte fått information.

De flesta informanterna är medvetna om hur organiseringen av arbete av krisplanen och krishantering är i skolan. Den gemensamma faktorn är att det är en grupp i skolan som skriver och uppdaterar krisplanen. I skolorna är det oftast rektorn som är den krisansvariga, men i en av skolorna var det läraren. Den erfarna skolpersonalen kunde inte säga om hela skolans personal var medvetna om arbete kring skolans krisplan. Det har skillnad på hur erfaren och stor personal skolan har. Den erfarna skolpersonalen är nästan inte alls involverad i arbetet med skolans krisplan, och hälften av informanterna önskar sig vara mer involverade. Det som påverkade den egna involveringen var eget intresse och brist på tid. Angående krisplanens uppdatering har de flesta skolorna ett system som ger möjlighet till all skolpersonal att bli medvetna om krisplanens uppdatering. Skolorna använder sig av möten och av att skolpersonalen ska läsa igenom krisplanen och skriva under när de har läst uppdateringen. I en av skolorna tar de upp uppdateringen endast under ett lärarmöte som exkluderar resten av skolpersonalen. En av informanterna kunde inte svara om uppdateringen av krisplanen, eftersom hen inte har fått information om ifall krisplanen har blivit uppdaterad eller inte.

5. Diskussion

I detta kapitel sammanfattar jag undersökningens resultat och metod samt diskuterar dem i relation till teoridelen. Dessutom ger jag förslag på fortsatt forskning.

5.1 Resultatdiskussion

Av mina sex informanter hade fem väldigt liknande svar genom hela resultatdelen. Det går att konstatera att deras krisberedskap är väldigt god och på en hög nivå. Detta är speciellt viktigt eftersom barn behöver en vuxen när en kris uppstår (Raundalen m.fl., 2007). Däremot hade en av informanterna nästan ingen kunskap om skolans krisplan även om hen har arbetat i samma skola i sex år.

Informanten som inte hade kunskap om skolans krisplan anser själv att skolan inte har gett tillräckligt med information för att hen skulle ha en god krisberedskap. Exempelvis har hen inte fått information om var skolans krisplan finns. I detta fall finns det två problem, nämligen den egna attityden och skolans system. Samma informant berättar även att hen inte har varit med om akuta kriser. Detta kan leda till att krisplanen känns som en onödig mapp som skolan måste ha. Andra informanter berättar att deras skola har läsning av krisplanen som obligatorisk och att de måste kvittera att när de har läst den. Användning av kvittering ger krisgruppen en större inblick i vem som faktiskt har läst krisplanen, och det ger dem möjlighet att påminna dem som inte ännu har gjort det. Ett problem med att endast läsa krisplanen i samband med uppdateringar eller nytt läsår, är att det finns en risk för att personalen läser krisplanen slarvigt och fort, och därmed missar något som har uppdaterats. I personalen kan det också finnas personer som anser att de inte behöver läsa krisplanen och därför kvitterar enbart för att bevisa att de har läst. Därför är det viktigt att krisplanen också tas upp under ett möte för att säkerställa att alla har förstått vad krisplanen är till för och vilket innehåll som är viktigt att behärska.

Utgående från informanternas svar måste skolans system ifrågasättas. Är det möjligt att skolan inte får sin personal att uppdatera sig gällande krisplanen, och att krisarbetet har fallit lite till sidan? Utbildningsstyrelsen (u.å.-b) skriver att varje skola måste ha en krisgrupp. Den informant som upplever att hen inte har kunskap om krisplanen uppger att det inte har uppstått en stor akut kris i skolan inom de sex senaste åren, vilket är positivt. Däremot måste det ändå

finnas en krisgrupp som bär ansvaret att informera all personal om krisarbetet och uppdateringar i krisplanen, och det kan hända att denna information har varit svag den senaste tiden.

De informanter som hade arbetat längst vid samma skola hade på ett eller annat sätt varit ansvariga inom krisarbete. Genom att de var aktiva i arbetet och hade i uppgift att uppdatera resten av personalen fick dessa personer automatiskt kunskap om skolans krisplan och krisarbete. Raundalen m.fl. (2007) poängterar att skolans krisberedskap beror väldigt mycket på hur insatt personalen är i skolans krisplan. Genom att rotera personalen i olika ansvarsuppgifter inom krisarbete förstärker skolan sin egen krisberedskap. Krisberedskapens kvalitet påverkas av om personalen är den samma i flera läsår eller om den byts ut ofta. Informanterna tog upp att de känner till skolans krisplan bra, och att detta förstärker deras egen krisberedskap.

Alla informanter var eniga att en akut kris är något som händer plötsligt och hjälp behövs för situationen. Detta stämmer överens med Utbildningsstyrelsens (u.å.-a) definition av akut kris, nämligen en händelse som händer oväntat och situationen kräver hjälp av någon. Vissa av informanterna har varit med om att hantera akuta kriser, och genom att det har inträffat akuta kriser genom åren har informanterna lärt sig hur vissa akuta kriser ska hanteras. Fastän det låter hemskt betyder det i en viss mån att akuta kriser måste ske för att personalen ska öka sin krisberedskap. Det kan alltid läsas mer och mer teori om en viss händelse och händelserna kan övas i skolan, men när en akut kris sker i verkligheten, det är då man får största kunskapen av krishantering. Efter att krisen har behandlats kan hela situationen diskuteras för att personalen ska kunna lära varandra om vad som gick bra och vad måste förändras till nästa gång. Vid övningar kan samma diskussionsbotten användas.

Genom att öva olika händelser i skolan kan man kartlägga vad som fungerar och vad som inte fungerar. Problemet med detta är att alla är medvetna när övningen sker och kan mentalt förbereda sig på övningen. I en riktig krissituation kan det genast uppstå starka reaktioner som exempelvis att kroppen börjar skaka och man förstår inte vad som händer (Nordblom & Rahm, 1998). Övningar ska ändå inte ses som något onödigt utan tvärtom. Genom övning lär vi oss ändå grunderna hur man borde göra när en akut kris sker (Skolverket, 2022). Informanterna lyfte fram att skolan måste ordna övningar och utbildningar gällande kriser. Utan övningar och utbildningar kan en krishantering bli väldigt svag.

Händer det sig att personalens krisberedskap inte är tillräcklig kan de fråga efter hjälp från andra. Någon som oftast hjälper är den lokala församlingen. Många kan fundera två gånger om

de frågar efter församlingens stöd för att de finns många olika åskådningar och religioner i den egna skolan. Därför har Kyrkostyrelsen (u.å) poängterat att de respekterar alla åskådningar och religioner och är där för krisarbete och stöd. Det finns många professionella inom församlingen som kan hjälpa med krishantering utan att det alls handlar om religion. Händer det ett dödsfall i skolan anser jag att det bästa stödet skolan kan kontakta är församlingen.

Det vanligaste som skolor övar på är brandövningar. I skolor är brandsituationer en av de mest sällsynta akuta kriserna. Det vanligaste som händer i skolan är att någon skadar sig, men första hjälpen är det som personalen utbildar sig minst i. Detta är något som borde åtgärdas i skolorna. Informanterna anser att deras beredskap att hantera en akut kris är god men kan den vara bättre? Om skolorna fokuserar sina övningar och utbildningar på det som händer mest i deras skola kunde det leda till en starkare krisberedskap hos personalen? Den erfarna skolpersonalen vet bäst vad som händer i den egna skolan och med hjälp av deras kännedom av akuta kriser kan de bygga upp ett system i skolan som skulle främja allas krisberedskap.

Informanterna visste för det mesta hur arbetet med krisplanen och krishantering är organiserat i skolan. Utbildningsstyrelsen (u.å.-b) skriver att huvudansvaret gällande kriser alltid faller på rektorn, men att rektorn ändå inte ska sköta om allting själv utan behöver hjälp i att leda krishantering. Detta stämde överens med informanternas svar. De svarade att rektorn alltid har huvudansvaret och att det finns vissa som hjälper och kan vara till och med krisansvarig i skolan. Av den erfarna skolpersonalen kom det fram att de som har mera arbetserfarenhet väljer att undvika involvering inom krisplanen i skolan. Vissa av erfarna skolpersonalen anser att det är något som andra får sköta om och de har gjort sitt redan för skolans krisarbete. Många av informanterna kunde också beskriva hur informationen om krishantering sprids till resten av personalen.

Syftet för avhandlingen är att få reda på erfaren skolpersonals egna uppfattningar av sin krisberedskap i skolan. Frågorna som jag ställde informanterna tog fasta på olika synvinklar inom kriser i skolan och det bildade en helhet som kallas krisberedskap. Från svaren informanterna har gett kan det konstateras att erfaren skolpersonal uppfattar sin krisberedskap som väldigt god. Faktorer som inverkar på detta är att de själva har ett intresse för krisarbete, att akuta kriser har skett, arbetserfarenhet, ansvarsområden och skolans principer och system.

5.2 Metoddiskussion

Avhandlingens syfte är att få reda på erfaren skolpersonals egna uppfattningar om sin krisberedskap i skolan. För detta syfte passade en kvalitativ metod bra, eftersom jag ville få en djupare uppfattning om ett fenomen (Widerberg, 2002). I detta sammanhang är erfaren skolpersonals krisberedskap fenomenet. Holme och Solvang (1991) lyfter fram att i en kvalitativ metod är det personers erfarenheter som ligger i fokus för att få förståelse för ett fenomen. Fenomenografi som ansats var ett bra alternativ eftersom det handlar om upplevelser om ett fenomen (Uljens, 2019). Målet med denna undersökning var att ta reda på hur informanterna upplever sin krisberedskap utgående från sin erfarenhet i stället för att de uttrycker sin åsikt om krisberedskap.

Datainsamlingsmetoden blev i form av intervjuer, och jag använde mig av en semistrukturerad intervju. Innan jag genomförde min första intervju för avhandlingen, testade jag min intervjuguide genom att intervjua en lärare och sedan diskutera med hen ifall frågorna var passande för min undersökning. Intervjuguiden fick inga förändringar efter denna diskussion.

För att skapa samma situation för alla informanter valde jag att genomföra alla intervjuer elektroniskt. Jag hade dessutom liknande kläder på mig under alla intervjuer för att skapa samma omständigheter för alla informanter. Trost (2005) skriver att den som intervjuar ska försöka sträva till liknande intervjusituation för alla, för att få en hög tillförlitlighet i undersökningen. Eftersom jag inte var van vid att intervjua märkte jag under processens gång att det var nödvändigt att variera frågornas ordningsföljd utgående från intervjuguiden. Bryman (2002) skriver att beroende på hur intervjun löper framåt kan vissa frågors ordning byta plats. Jag märkte i vissa intervjuer att jag ställde en följdfråga som jag hade skrivit ner som stöd, trots att informanten redan svarat på den frågan i ett tidigare skede. När jag hade ställt frågan förstod jag direkt att jag redan visste svaret, men samtidigt fick jag genom detta bekräftat att det informanten sa tidigare stämmer.

Kravet på mina informanter var att de måste ha arbetat i åtminstone fem år vid samma skola, och de kunde vara vem som helst från personalen förutom rektorn. Jag ansåg att detta var ett bra kriterium, eftersom om kriteriet hade varit endast fem år arbetserfarenhet från skolor kunde det ha påverkat resultatet väldigt mycket. För att få informanter till min undersökning hade jag möjligheten att få mitt informationsmejl till väldigt många skolor. Mitt mejl blev skickat till flera olika rektorer i Nyland och de fick bestämma om de vidarebefordrar mejlet till sin

personal. Sammanlagt fick jag kontakt med sex olika informanter för min undersökning. Jag ansåg själv att det kunde ha varit två till så hade jag fått en större spridning och bekräftelse på mitt resultat. Hade det varit fler informanter än det skulle jag ha haft för mycket material och endast kunna skrapat på ytan vad alla har sagt (Kvale m.fl., 2014). Trost (2005) poängterar att en bra mängd med informanter är fyra till åtta informanter och jag fick tillräckligt med material med sex informanter även om det hade varit utmärkt med åtta informanter.

För att säkerställa att jag fick med allting som sades under intervjuerna bandade jag in dem med hjälp av mötesprogrammets egna inbandningssystem. Före min första intervju prövade jag en gång hur inbandningen fungerar för att försäkra mig om att det fungerar under själva intervjun. Efter varje intervju påbörjade jag direkt med transkribering samma kväll för att ha intervjusituationen färskt i minnet. Kvale, Brinkmann & Torhell (2014) poängterar att det är bra att lyssna flera gånger på vad som bandats in för att inget ska falla bort. Jag lyssnade två gånger till varje intervju och transkriberade varje ord som sades under intervjun. Det som var svårt efteråt var att omvandla talspråk för att stärka anonymiteten. Jag ville undvika att en informant kunde bli igenkännbar av något citat i resultatdelen (Trost, 2005).

Från alla intervjuer transkriberade jag sammanlagt 19 sidor text och för att analysera allt material blev min analys en kvalitativ innehållsanalys. Tuomi & Sarajärvi (2018) beskriver vilka steg en kvalitativ innehållsanalys innehåller. Den svåraste delen anser jag att var att kategorisera eller skapa olika teman till mitt material som jag valt att ha med i undersökningen. Det hjälpte mig att använda samma stil som intervjuguiden och forskningsfrågorna blev mina huvudteman med underrubriker.

Själv anser jag att jag hela tiden behöll de etiska aspekterna i minnet. Alla informanter gav sitt samtycke till undersökningen både skriftligt och muntligt, och de fick redan vid första mejlet information om konfidentialiteten. Som jag tidigare nämnde hade jag svårigheter ibland med att byta bort talspråket eftersom jag ville att citaten inte ändrar mening. Detta anser jag att jag lyckades med och inget citat bytte sin mening. Trost (2005) lyfter fram att rektorer för skolan också behöver få veta om personal blir intervjuade. Detta säkerställde jag med att första mejlet skickades enbart till olika skolans rektorer och de valde om de skickade vidare mejlet till sin personal. Det som jag inte har sett tidigare är att använda fingerade namn med unisex namn. Jag tycker själv detta var en fyndig insats för att dessutom förstärka mina informanters anonymitet. Kvale m.fl. (2014) skriver om att fingerande av namn inte ska byta på innehållet. I

min undersökning var det ingen skillnad mellan könen så därför kunde namnen också fungera för en man eller kvinna.

5.3 Förslag på fortsatt forskning

Det som jag blev mest funderad över efter att jag gjort min undersökning är att hur aktuella övningar och utbildningar har skolor för sin personal gällande kriser? I resultatet kom det fram vikten av övningar och utbildningar för en god krisberedskap. Det som är problemet är hur relevanta övningarna och utbildningarna är för just den skolan. Jag skulle vilja veta vad som övas gällande kriser i olika skolor och hur nödvändiga personalen anser att de övningarna är? Eller anser personalen att just den skolan är i behov av något helt annat och övningarna och utbildningarna borde uppdateras.

Min första tanke för min avhandling var att analysera olika skolors krisplaner. Undersökningen kunde vara att analysera hur krisplanerna är uppbyggda i de olika skolorna och finns det något i krisplanerna som behöver uppdateras eller som saknas. Krisplanerna är en väsentlig del av skolans helhet och det vore bra om alla skolor hade uppdaterade och anpassade krisplaner för sin egen skola.

Det tredje förslaget är att undersöka sakkunnigas krisarbetares uppfattningar och upplevelser av skolornas krisplaner och krisarbete. Informanterna kunde vara personer som varit i flera skolor och sett hur krishanteringen sker i praktiken i de olika skolorna. Syftet med detta är att få en inblick i hur olika nivåer det finns i skolors krisarbete och ifall det finns något som borde förbättras inom krisarbetet.

Litteraturförteckning

Ala-Mettälä, H. (2014, 18 november) Sukupuolineutraalit nimet eivät ole uusi ilmiö. *YLE*. [Elektronisk källa] Hämtad 19 april 2022 från <https://yle.fi/uutiset/3-7629803>

Broberg, A., Almqvist, K., Risholm Mothander, P. & Tjus, T. (2015). *Klinisk barnpsykologi: Utveckling på avvägar* (Andra utgåvan.). Natur & Kultur.

Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber Ekonomi.

Dahlström, E. (1957). *Intervju- och enkätteknik* (2. uppl.). Natur och kultur.

Dataombudsmannens byrå. (u.å) [Elektronisk källa] Hämtad 19 april 2022 från <https://tietosuoja.fi/sv/gdpr-sv>

Dyregrov, A. (1990). *Barn i sorg*. Studentlitteratur.

Dyregrov, A., Raundalen, M. & Villa, S. (1997). *Sureva lapsi ja koulu*. Vastapaino.

Dyregrov, A. & Nilsson, B. (2007). *Sorg hos barn: En handledning för vuxna* (andra upplagan.). Studentlitteratur.

Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1991). *Forskningsmetodik: Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur.

Kvale, S., Brinkmann, S. & Torhell, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Tredje upplagan.). Studentlitteratur.

Kyrkostyrelsen. (u.å) [Elektronisk källa] Hämtad 1 maj 2022 från <https://skolanochkyrkan.ev1.fi/material/samarbete/samarbete-vid-kris/>

Nationalencyklopedin. (2022) [Elektronisk källa] Hämtad 9 mars 2022 från <http://www.ne.se.ezproxy.vasa.abo.fi/uppslagsverk/ordbok/svensk/erfaren>

Nationalencyklopedin. (2022) [Elektronisk källa] Hämtad 7 april 2022 från <http://www.ne.se.ezproxy.vasa.abo.fi/uppslagsverk/encyklopedi/lang/kris>

Nordblom, K. & Rahm, U. (1998). *När det krisar i skolan: En handledning vid kris och katastrof*. Förlagshuset Gothia.

Raundalen, M., Schultz, J. & Lindelöf, I. (2007). *Krispedagogik: Hjälptill barn och ungdomar i kris*. Studentlitteratur.

Seidman, I. (1998). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences* (2nd ed.). Teachers College Press.

Sjöberg, K. (2019). *Att möta kriser i skolan*. Opublicerad avhandling för vårdvetenskap magisterexamen. Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier. Åbo Akademi, Vasa. [Elektronisk källa] Hämtad 9 mars 2022 från <https://www.doria.fi/handle/10024/169562>

Skolverket. (2022) [Elektronisk källa] Hämtad 1 maj 2022 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-kvalitetsarbete/sakerhet-och-krisberedskap-i-skola-och-forskola>

THL. (2014) [Elektronisk källa] Hämtad 24 april 2022 från <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/kirjaamo-ja-arkisto/arkistoaineistot>

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer* (3. uppl.). Studentlitteratur.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Widerberg, K. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur.

Uljens, M. (1989). *Fenomenografi: Forskning om uppfattningar*. Studentlitteratur.

Utbildningsstyrelsen. (2014). Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen

Utbildningsstyrelsen. (u.å.-a) [Elektronisk källa] Hämtad 7 april 2022 från <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/beredskap-kriser>

Utbildningsstyrelsen. (u.å.-b) [Elektronisk källa] Hämtad 27 april 2022 från <https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/psykosocialt-stod>

Bilaga 1

Mejl till...

Hej!

Jag heter Henry Waltzer och studerar mitt femte år till klasslärare vid Åbo Akademi samtidigt som jag är klasslärare för årskurs 2 i Zacharias Topeliuskolan. Jag skriver min pro gradu om krisberedskap hos erfaren skolpersonal. Mitt intresse för detta tema kommer från att det kan ske en kris nästan när som helst, och med detta i åtanke är det viktigt att vi vet hur vi ska hantera och göra i en krissituation för att alla ska få det stödet som krävs för att behandla en kris. Min avhandling kommer att fokusera på skolpersonal som har jobbat vid samma skola minst 5 år. Jag har valt att utesluta rektorer på grund av att det tidigare har gjorts en undersökning om rektorers krisberedskap.

För min undersökning skulle jag behöva ca 6–10 personer som kunde ställa upp för att bli intervjuade. Det kan vara vem som helst av personalen som har jobbat i samma skola minst 5 år, förutom rektorer. Du behöver inte heller ha varit med om en krissituation, i en skola eller utanför, för att kunna delta i denna undersökning. Intervjun kommer att ske enligt din tidtabell via Zoom, Teams eller Meets beroende på hur det passar dig. Intervjun kommer att ta cirka 20 minuter. Alla som deltar i undersökningen kommer att vara anonyma och intervjun kommer att behandlas konfidentiellt. Efter att avhandlingen är skriven raderas allt material från intervjuerna.

Hoppas detta väckte intresse hos dig. Om du är intresserad, fyll i intresseanmälan via Google forms-länken <https://forms.gle/gNC5Jbz9A2DHTrew6>. Om du vet någon annan som skulle kunna vara intresserad kan du skicka länken vidare. Du kan också ta kontakt med mig via henry.waltzer@abo.fi för att anmäla intresse eller ställa frågor innan du bestämmer dig.

Mvh. Henry Waltzer

Bilaga 2

Samtycke för pro gradu avhandling

Info

Jag skriver min pro gradu om krisberedskap hos erfaren skolpersonal. Mitt intresse för detta tema kommer från att det kan ske en kris nästan när som helst, och med detta i åtanke är det

viktigt att vi vet hur vi ska hantera och göra i en krissituation för att alla ska få det stödet som krävs för att behandla en kris. Min avhandling kommer att fokusera på skolpersonal som har jobbat vid samma skola minst 5 år.

Intervjun sker elektroniskt enligt program som passar dig. Du som deltar i undersökningen kommer att vara anonym och intervjun kommer att behandlas konfidentiellt. I undersökningen kommer ditt namn att fingeras och jag skriver ingen personlig information om dig som kan identifiera dig. Intervjun kommer att bandas in för att kunna analysera intervjun. Det är endast jag som har tillgång till och lyssnar på materialet. Efter att avhandlingen är skriven raderas allt material från intervjun.

Rättigheter

Du har rättigheten att avsluta att vara med i undersökningen när du vill. Att avsluta har ingen negativ påverkan och du behöver inte ge en förklaring till varför du drar dig ur. Om avslutandet sker efter jag har hunnit analysera en del av materialet blir det kvar i undersökningen. Det oanalyserade materialet är inte med i undersökningen och allt material raderas direkt.

Kontakt

Henry Waltzer

Tlf. 0505753170

E-post: Henry.waltzer@abo.fi

Samtycke

Namn:

Jag deltar frivilligt i Henry Waltzers undersökning om krisberedskap hos erfaren skolpersonal. Ja

Jag ger mitt samtycke att intervjun bandas in och materialet kan användas i Henry Waltzers undersökning om krisberedskap hos erfaren skolpersonal. Ja

Underskrift:

Bilaga 3

Intervjuguide

Ta upp syftet med undersökningen och tiden kan variera

Genomgång av samtycke blanketten

Hur länge har man jobbat och hurdan arbetsuppgift/ hurdana arbetsuppgifter

Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin kunskap om skolans krisplan?

Första forskningsfrågan handlar om hur skolpersonal uppfattar sin egen beredskap och kunskap om skolans krisplan. Jag kommer att ställa frågor om krisplanen. I svaren behöver du inte beskriva innehållet i krisplanen, utan det handlar om din egen uppfattning och kunskap om krisplanen. Som exempel kommer jag att fråga om du vet var du hittar skolans krisplan. Då behöver du inte beskriva var du hittar den, utan hur bra du vet hur du hittar skolans krisplan.

1. Hur bra tycker du att du känner till skolans krisplan?

-Vet du var du hittar skolans krisplan

-Vet du vad krisplanen innehåller?

-Vet du hur du använder skolans krisplan?

2. Har du bekantat dig med skolans krisplan

3. Hur ofta kollar du eller läser skolans krisplan

- Tycker du att du uppdaterar dig tillräckligt ofta?

Hur uppfattar erfaren skolpersonal sin beredskap att hantera en akut kris i skolan?

Andra forskningsfrågan handlar om hur du uppfattar din beredskap att hantera akuta kriser i skolan. Detta handlar om din uppfattning vilket betyder att du inte behöver beskriva hur du hanterar krisen, utan hur beredd du anser vara för en akut kris.

1. Hur skulle du beskriva en akut kris?

2. Hur skulle du beskriva din beredskap att hantera en akut kris i skolan?

3. Hur skulle du beskriva skolans beredskap att hantera en akut kris?

4. Har ni i skolan genomfört övningar eller haft utbildningar gällande kriser?

- Hur tycker du det har påverkat din krisberedskap?

- Skulle du önska att ni hade övningar/utbildningar gällande krishantering (oftare)?

Hur involverad anser sig erfaren skolpersonal vara i arbete med skolans krisplan?

Tredje forskningsfrågan handlar om hur involverad du anser dig vara i arbete med skolans krisplan. Detta handlar igen om din uppfattning, vilket betyder att du inte behöver beskriva arbetet i detalj, utan endast din uppfattning och kunskap om arbetet.

1. Hur är arbetet med krisplanen och krishanteringen organiserat i skolan?

- Vet personalen hur arbete med krisplanen och krishanteringen är organiserat i skolan?

- Finns det en krisgrupp?

- Vem hörs till krisgruppen?

- Finns det en krisansvarig?

2. Beskriv hur involverad du själv anser dig vara i arbete med skolans krisplan.

- Önskar du att du skulle vara mer/mindre involverad i arbetet med skolans krisplan?

3. Hur involveras hela skolans personal när krisplanen uppdateras

- Exempelvis: Får de veta att den är uppdaterad och får de information av uppdateringen

Finns det frågor eller något du vill tillägga?